

קבצי הערות התמימים ואנ"ש ללקו"ש חלק ט"ז שיחה ב' לפרשת תצוה
קובץ הערות התמימים ואנ"ש מאריסטאון גליון רא (תשמ"א)

ב. בהתוועדות ש"פ תשא ש.ז. בביאור עה"פ (תצוה כח, לה) "ונשמע קולו בבאו אל הקדש . . . ובצאתו", הסביר כ"ק אדמו"ר שליט"א שהפעמונים שעל המעיל השמיעו את הקול דוקא "בבאו . . . ובצאתו", אבל לא בשעת העבודה.

ולכאורה זה נראה כסתירה עם מ"ש בלקו"ש חט"ז פ' תצוה (ב (ס"ג)), דאיתא התם וז"ל: "און די פעמונים האבן משמיע קול געווען אויך בשעת העבודה גופא".

ובהערה 25 שם: "להעיר מגו"א שם, ד"בבואו אל הקודש גו' ובצאתו" פירושו מביאתו עד צאתו, היינו כל זמן העבודה", עכלה"ק.

מיכאל לוזניק

קובץ הערות התמימים ואנ"ש לונדון יו"ד שבט תשמ"ב

י.ב. בלקו"ש חלק ט"ז פ' תצוה שיחה ב' סעיף ג' מסביר התפקיד של הפעמונים שהיו על המעיל של הכה"ג. שהיות שהבא אל היכל המלך פתאום חייב מיתה, וקול הפעמונים הם כעין נטילת רשות ליכנס ולעשות העבודה. וביוהכ"פ נכנס לפני ולפנים רק בבגדי לבן ובלי קול הפעמונים כי ביוהכ"פ הקב"ה מראה חיבתם של ישראל "שלא הצריכן הכתוב לשליח" שהרי הפעמונים הם "להשמיע קול כאדם ששולח שליח להודיע שהוא בא".

ועדיין צריך ביאור הרי גם ביום הכפורים יש עבודה עם שמונה בגדים ומה משמשים אז הפעמונים. והנראה שזה שביוהכ"פ הקב"ה מראה חיבתן של ישראל זה לא במשך כל היום, אלא שביום זה מראה הקב"ה חיבתו לישראל, ולכן כשמצטרף לזה ג"כ המעלה של נכנס לפני ולפנים, ובלשון החסידות כשמצטרף המעלות של עולם שנה ונפש, אז לא הצריכן הכתוב לשליח.

ורק לפי מה שמבאר כ"ק אד"ש לקמן בהשיחה שהטעם שלא צריכים הפעמונים ביוהכ"פ לפי שהם

דומים למלאכים (עי' הביאור בהשיחה) שזה במשך כל היום אז אפשר לשאול השאלה הנ"ל ומתרץ את זה כ"ק אד"ש בהע' 38.

י.ג. בשיחה הנ"ל לפי מה שביארו הראשונים הטעם של הפעמונים, שזהו כעין נטילת רשות לפני בואו להיכל המלך, עדיין קשה א"כ גם כהן הדיוט צריך פעמונים, וכי הוא לא בא להיכל המלך. ולפי ביאור כ"ק אד"ש מובן שי"ל שרק הכהן גדול צריך לכלול בעבודתו את כל ישראל.

שלמה פוטערפאס
מחלקת הישיבה בית ליובאוויטש
לונדון

קובץ הערות התמימים ואנ"ש מאריסטאון גליון שנ (תשד"מ)

ד. בלקו"ש לפ' תרומה ש.ז. ס"ז מבאר טעם החילוק בין הפירושים של הרמב"ן ורש"י וז"ל:

"אין פירוש הרמב"ן זיינען דא "דברים נעימים. . . (ו) ליודעים חן", ער איז מבאר ענינים פון סודות התורה בגלוי, וואס דאס איז פארבונדן מיט בחי' "הגילויים". . . משא"כ אין פירוש רש"י, פשוטו של מקרא, הערט זיך אן די פשטות פון א אידן, וואס די פשיטות פון א אידן איז איין זאך מיט פשיטות העצמות". עכ"ל עיי"ש בארוכה.

ובלקו"ש חט"ז שיחה ב' לפ' תצוה ס"ו נראה לכאורה, שמפרש להיפך, דמבאר שם הטעם מדוע מפרש"י שצריך שיהי' "רמונים (לנוי)", עיי"ש, כי "אין פירוש רש"י, פשוטו של מקרא וואו די אידן ווערן געזען ווי זיי זיינען בפשטות (בחיצוניות) - זעט מען די אידן שב"ש שולי המעיל" אין א דרגא פון "ריקנין". . . אין פירוש הרמב"ן וואו עס זיינען דא (ניט נאר "פשטים", נאר) אויך "דברים נעימים. . . ליודעים חן" איז דארט מודגש די פנימיות פון אידן, וואס מצד דעם האט א איד קיינ שייכות ניט צו חטא, ועמך כולם צדיקים". עכ"ל.

מובן מהנ"ל, דהרמב"ן מבאר לפי פנימיות הענינים, משא"כ בלקו"ש ש.ז. ביאר, שביאורו קשור עם בחי' הגילויים?

אבל כד דייקת שפיר, בסוף השיחה (ב' לפ' תצוה), בס"ז. מבאר די ש מעלה בעבודה של "ונשמע קולו" על העבודה של ב"קול דמה דקה", כי עבודה ב"קול דמה דקה" הוא בהגבלה, משא"כ העבודה "ונשמע בקולו", הרעש גופא ראי', שהוא יוצא מהגבלותיו, דאינו יכול להגביל התפעלותו ולכן יוצא בצעקה וקול. וממשיך שם. . ווייל דוקא אין דעם "רעש" פון עבודת התשובה זאגט זיך ארויס דער בל"ג פון נשמה. עיי"ש.

מובן מזה, דאע"פ שבגילוי, פירוש הרמב"ן הוא מדרגה יותר גבוה מפירוש רש"י, אבל בעצם, פירוש רש"י קשור עם דרגא הכי גבוה של הנשמה, בל"ג של הנשמה, ענין עצם הנשמה, ע"ד שביאר בלתי"ש ש.ז.

בסגנון אחר, בענין סודות התורה, יש מעלה בפירוש הרמב"ן על פירוש רש"י, וזהו מה שמבאר בתחילה בלקו"ש חט"ז בשיחה ב' לפ' תצוה, כי רש"י רק מדבר על פשטות הענינים, אבל כשמדובר בנוגע עצם הדבר, הרי דוקא פרש"י משום שאין בו שום גדר של גילוי, דוקא בפירושו נרמז ענין העצמות, כנת' בלקו"ש לפ' תרומה ש.ז. וענין עצמי של הנשמה בלקו"ש חט"ז (הנ"ל), וע"ד שמבואר בסוף לקו"ש ז' אדר ש.ז. שדוקא במספר התיבה, שהוא העלם של ה"בחי' אחרונה" נמצא העצם בו, שיותר גבוה מגילוי.

מיכאל לוזניק

תות"ל - 770

קובץ הני"ל גליון תה (תשמ"ה)

א. בלקו"ש חט"ז שיחה ב' לפר' תצוה עמ' 337 מביא כ"ק אד"ש הטעם למה היו הפעמונים התלויים בהמעיל "הכרח" להכנסת הכה"ג לעבודה, וכמ"ש גבי הפעמונים: "ונמשע קולו בבואו אל הקודש וגו'", ומביא שם בשם הרמב"ן ש"הבא בהיכל מלך פתאום חייב מיתה והפעמונים הם כמו "נטילת רשות" להיכנס לעבודה.

ומבאר שם, דזה שביוהכ"פ לא הי' צריך הכה"ג ל"נטילת רשות" בהיכנסו לפני ולפנים (דהרי הי' לבוש בגדי לבן) כי ביוהכ"פ מראה הקב"ה גודל המעלה דהיהודים "שלא הצריכן הכתוב לשליח" (שלא צריכים פעמונים "השמיע קול כאדם ששולח שליח להודיע שהוא בא"), עכ"ל.

ובהע' 21 שם: בחיי שם, והוא עפ"י (פי' הר"ח ותו"י) יומא שם, ע"כ.

ולמעיר מלשון הר"ח שם: הלוא תראה כי בכל השנה הצריכו לכהן במקום שליח הקשת הרימונים בתוך הפעמונים וכו', עכ"ל.

דלכאורה צ"ע, דהא זה לא מתאים לא לשיטת רש"י המובאת בר"י השיחה, שהפעמונים היו בין הרימונים, ולא לשיטת הרמב"ן שהפעמונים היו בתוך הרימונים.

ויש לתרץ דבאמת הוי שיטה שלישית בענין הפעמונים, וב"תורה שלמה" – מילואים לפר' ויקהל – פקודי עמ' קפ"א – תולה פי' זה בהמדרש לק"ש דכתוב שם: "וחלולין היו (הרימונים) והיו כמו חצצין של זהב שהי' קולן נשמע, וזה נס גדול הי' שהפעמון הי' של זהב והרימון של תכלת וארגמן ותולעת שני והי' מקיש וקולו נשמע כאילו הי' כולו של זהב. וי"א הכיסין היו של תכלת וכו' והפעמונים היו בתוכו ע"כ לשון הלק"ט.

וכתב ב"תורה שלמה" שם ש"להפירוש הראשון נראה שסובר שהרימונים היו בפנים של הפעמונים ונס הי' שבהקשת הרימון על פעמון של זהב הי' קולו נשמע וכו', עכ"ל. | וצ"ע, שלא צויין ב"תורה שלמה" שם לפי' הר"ח הנ"ל. |

ובנוגע להרמב"ן שמביא כ"ק אד"ש (ד"הבא בהיכל מלך פתאום חייב מיתה וכו'), ולהעיר

מהתוס' סוף קינים (המובא ברי' השיחה הע' 5)
ד"ה שתי שוקיו, וז"ל: כשנוקפים פעמונים אל
הרימונים בשעת הילוכו ונשמע קולו בבואו אל
הקודש וזהו דרך צניעות שלא להכניס אל ההיכל
פתאום בלתי ביום הכיפורים, עכ"ל.

[ומה שהביא כ"ק אד"ש בלקו"ש שם הע' 5
כמה שיטות באופן השמעת הקול דהפעמונים אם ע"י
הפעמונים עצמם או ע"י הקשתם בהרימונים וכו',
ולהעיר מפירוש הרא"ש סוף קינים דכתב בד"ה ויש
אומרים אף צמרו: לפי שרמוני תכלת היו על המעיל
בין הפעמונים המשמיעים קול (דייק ג"כ שהרימונים
היו בין הפעמונים), ור' יהושע (ת"ק) לא חשיב
לי', לפי שהרימונים אינם משמיעים קול אלא
הפעמונים, עכ"ל, ע"ש. וראה ב"פירוש" לסוף
קינים ד"ה אף צמרו וכו' שלא כתב כן, ע"ש.
ועי' בפירש"י זבחים פח, ב. ד"ה עינבלים: מה
שתלוי בתוכן לקשקש ותולה בו אצל הרימון פעמון
כדכתיב פעמון ורימון, ובתוך הרימונים דקרא
לאו בתוך החלל קאמר אלא ביניהם דפעמון אחד בין
שני רימונים, עכ"ל, ודו"ק.]

ארי' לייב פרידמן

קובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון תשצב

"ונשמע קולו בבואו אל הקודש"

הת' יצחק נפרסטק
תלמיד בישיבה

בלקו"ש חט"ז תצוה ב מביא הרבי שמטרת פעמוני המעיל היא כמ"ש (כח, לה) "ונשמע קולו בבואו אל הקודש". ושואל: למה "ונשמע" של הפעמונים הוא הכרח "בבואו אל הקודש"? דלכאורה אדרבה - "לא ברעש ה'", אלא "בקול דממה דקה"; וכמו שרואים בהכהן גדול גופא שכניסתו לפני ולפנים (ביוהכ"פ) הי' בלי (הבגדי זהב, ובמילא בלי) קול הפעמונים.

ובהערה 18 שם: "אבל להעיר מרש"י יומא (מד, סע"ב) דביוהכ"פ הי' "טבעת .. שמקשקש ומשמיע קול משום ונשמע קולו בבואו וגו'". וראה רבינו חננאל, תוס' ותוס' ישנים שם". עכלה"ק בהערה.

והנה בהמשך השיחה מביא ההסבר של הרמב"ן לטעם הפעמונים, ש"הבא בהיכל מלך פתאום חייב מיתה", וקול הפעמונים הוא כמו נטילת רשות ליכנס לעשות העבודה. והטעם שהכה"ג לא צריך לנטילת רשות בהיכנסו ביוהכ"פ לפני ולפנים - דלכאורה צריך רשות במכ"ש וק"ו - כי ביום הכיפורים מראה הקב"ה המעלה של ישראל "שלא הצריכן הכתוב לשליח" (יומא נב, סע"א), שאז אינם צריכים לפעמונים "להשמיע קול כאדם ששולח שליח להודיע שהוא בא". וכן מפרש הבחיי (ע"פ פי') הר"ח ותו"י ביומא שם. ואח"כ מביא הרבי ביאור אחר (כדלקמן).

והנה לפי ביאור זה (של הרמב"ן), אפשר להסביר שי' רש"י הנ"ל בהערה 18, דרש"י מפרש הגמ' (ביומא שם) "שלא הצריכן הכתוב לשליח" שהכוונה ש"כל אחד ואחד מתפלל על עצמו", ולא כפי' הר"ח ותו"י (כנ"ל) שהכוונה לקול הפעמונים שהם משמשים כשליח - שביוהכ"פ לא הצריכו להן.

ולכן ביומא מד, סע"ב ד"תנא בכל יום לא הי' לה ניאשתיק והיום [ביוהכ"פ] הי' לה ניאשתיק", מפרש רש"י 'ניאשתיק': "טבעת בראשה שמקשקש ומשמיע קול משום ונשמע קולו בבואו וגו'", והיינו שביוהכ"פ כן הי' קול - שאפשר לומר שקול זה הי' שליח במקום הפעמונים שבמעיל (שבאותו שעה אין הכה"ג מלובש בבגדי זהב מצד אין קטיגור נעשה סניגור), דלכן בדף נב רש"י לא יכול ללמוד שהכוונה "שלא הצריכן הכתוב שליח" שהוא לקול פעמונים.

אבל הר"ח ותו"י שחולקים על רש"י בדף מד, שפירשו ניאשתיק (לא טבעת אלא) "נרתק", אתי שפיר מה דמפרשים בדף נב שהא "שלא הצריכן הכתוב שליח" הכוונה לקול הפעמונים.

והנה אח"כ מבאר הרבי עוד ביאור (לטעם הפעמונים, וברעש דוקא), כי הכהן גדול עשה עבודתו בתור שליח של כלל ישראל; ובמילא "בבואו אל הקודש" הוא מכניס איתו כל כלל ישראל "אל הקודש". הרי מובן מזה שבזה נכלל גם סוג העבודה של הבעלי תשובה (ועד"ז העבודה של כל אחד) שהוא מצד "הריחוק", שעבודה זו הוא ברעש דוקא. וזה מרומז בזה שהפעמונים היו בשולי (בתחתית) המעיל - שהענין של "ונשמע קולו" קשור גם עם המדריגות התחתונות שיש בכנ"י, שעבודתם מצד הריחוק כנ"ל.

אלא שזהו במשך כל השנה, שאז בעבודתו של הכה"ג יש מקום לחילוקי דרגות בישראל, שלכן הי' ונשמע - ברעש; משא"כ העבודה

של הכה"ג ביום הכיפורים בקדה"ק הוא בלי רעש. כי אז ישראל דומים למלאכים, ויש התגלות של התקשרות עצמית של ישראל עם הקב"ה, והיות שכל יהודי אפי' אלו שייכים ל"שולי המעיל" עומדים בתכלית הקירוב כו', לכן אז העבודה הוא בלי רעש אלא בתכלית הביטול, קול דממה דקה.

ובהערה 38: "וגם במלאכים - האופנים וחיות הקודש ברעש גדול כו' משבחים כו' - לכן גם ביוהכ"פ ישנה עבודה (בחוץ, שהיא) במעיל ונשמע קולו". עכלה"ק בהערה.

והנה לפי ביאור זה שוב אינו מובן שי' רש"י (שבהערה 18) שביוה"כ הי' "טבעת .. שמקשקש ומשמיע קול משום ונשמע קולו בבואו וגו'", שזה הי' לא בהעבודה בחוץ אלא בלפני ולפנים בקודה"ק. שלפי ביאור הרבי אין צורך בזה.

ואולי אפשר להסביר בזה ע"פ המבואר בספר המאמרים מלוקט ה בד"ה וכל אדם תשכ"ג, שבקדה"ק הי' ב' דרגות (ראה ס"ב וס"ח), גילוי שהי' בקדה"ק מצ"ע, למעלה מהשתלשלות ששייך להשתלשלות, ושם יש נתינת מקום למציאות, מלאכים. וגילוי (שנמשך ע"י העבודה דכה"ג ביוהכ"פ בקדה"ק) למעלה מהשתלשלות שלמעלה משייכות להשתלשלות, שע"י עבודתו מתגלה ההתקשרות דעצם הנשמה עם העצמות שמצד זה אין שום נתינת מקום למלאכים. ישראל ומלכא בלחודוהי.

ואולי אפ"ל ששי' רש"י גם ביוה"כ הי' "ונשמע קולו", לא רק בהעבודה בחוץ, אלא גם בקודה"ק ע"י הטבעת - מצד הגילוי שהי' בקודה"ק מצ"ע (לפני עבודתו של הכה"ג), ששם יש נתינת מקום למלאכים וברעש (כנ"ל בהערה 38). ולכן בשעת כניסתו לקודש הקדשים שזה עדיין לפני עבודתו צריך לנטילת רשות.

בפשט התיבה "תפוחי זהב"

אוצר החכמה

הת' משה גרייזמן

מכון ל'סמיכה' - כפ"ח, אה"ק

בלקו"ש חט"ז שיחה הב' לפר' תצוה, מביא כ"ק אדמו"ר זי"ע את פירש"י על הפסוק "ועשית על שוליו רמוני תכלת . . על שוליו סביב ופעמוני זהב בתוכם סביב", שהגם שהרמונים היו עגולים וחלולים, מכל מקום לא השתמשו בהחלל שלהם (אם בשביל לשים בחללם את הפעמונים, ואם כדי שבפגוע הפעמון ברמון ישמיע קול, עיי"ש), אלא "ביניהם סביב, בין שני רמונים פעמון אחד דבוק ותלוי בשולי המעיל".

ומביא שם רבינו על דברי רש"י את קושיית הרמב"ן ש"אם לא היו הרמונים משמשים כלום . . למה היו עשויים כרמונים חלולים יעשם כמין תפוחי זהב". ומאריך שם עד סוף הסעיף בקושיתו - לאור דברי הרא"ם - "למה בחר התפוחים יותר מן הרמונים".

והנה, לכאורה יש לתרץ קושיא זו, והוא באם נפרש תיבת "תפוח" שלא קאי על פרי התפוח, אלא על צורת דבר נפוח מלא וגדוש.

ראשית דבר, חוקר הלשון הידוע ד"ר שלמה מנדלקורן ז"ל בקונקורדנציה לתנ"ך שלו, לא מביא את פרי התפוח כערך נפרד בפני עצמו (כפי שעשה לגפן, זית, רמון, תאנה, תמר ועוד) אלא תחת הערך "נפחה". ומבאר שפרי התפוח נקרא כן "ע"ש תמונתו הנפוחה, המלאה והגדושה". ומזה עולה ברור שהמשמעות הראשונה והעיקרית של התיבה "תפוח" היא דבר נפוח, מלא וגדוש.

וכתוצאה מזה נוצרת משמעות שניה וטפלה לתיבה "תפוח", והוא פרי התפוח (עפ"ל).

כמו כן, מצינו במשניות כמה מקומות שבהם מוזכרת המילה תפוח, במשמעות של דבר נפוח, מלא וגדוש, ולא במשמעות של פרי התפוח. ואביא שני מקומות:

א) מס' ע"ז פ"ד מ"ח: "לוקחין גת בעוטה מן העכו"ם אע"פ שהוא נוטל בידו ונותן לתפוח". ופי' הרע"ב "מקום אסיפת הענבים העשוי כמין גל קרוי תפוח". וכיו"ב פירשו שאר המפרשים.

ב) מס' תמיד פ"ב מ"ב: "תפוח היה באמצע המזבח". ופי' הרע"ב "כמין כרי גדול של אפר שהיה באמצע המזבח צבור ועשוי כתפוח".

ועל פי כל הנ"ל, מובנת קושיית הרמב"ן היטב. שמקשה שכיון שלדברי רש"י חללם של הרמונים לא היה משמש לכלום, א"כ למה היו הרמונים חלולים, היה עושה אותם כמין תפוחי זהב, והיינו שהיה ממלא את חללם ועושם לדבר נפוח, מלא וגדוש.

אגב, אפשר לומר שהרמב"ן בחר להשתמש דווקא בביטוי תפוחי זהב, על פי לשון התנ"ך במשלי (כה, יא) "תפוחי זהב במשכיות כסף".

[בשולי הדברים: במילון העברי של אבן-שושן, תחת הערך תפוח מביא שהמשמעות הראשונית של המילה היא פרי התפוח, והמשמעות של "ערמה, גל, תל" אינה אלא בהשאלה מפרי התפוח. וכמו כן, מפירוש הרע"ב על תפוח-המזבח דלעיל "צבור ועשוי כתפוח", גם אפשר לדייק שהמשמעות הראשונה היא פרי התפוח (שלכן קרוי תפוח-המזבח "תפוח", על שם היות צבירתו דומה לפרי התפוח).

אולם אליבא דאמת, מבלי להכריע במחלוקת חוקרי הלשון מהי המשמעות הראשונה של המילה תפוח ומהי המשמעות השנייה, ואפילו לו יהי שהמשמעות של התיבה תפוח כדבר נפוח היא רק משמעות שנייה, עדיין אפשר להלום שפיר את דברי הרמב"ן שכוונתו ב"תפוחי זהב" היא לצורת דבר נפוח, ולא לפרי התפוח].